

DUCHOVNÉ DEDIČSTVO

KOMUNIZMU

14.-21.5.2023
MODLITBY A PÔST

DUCHOVNÉ DEDIČSTVO KOMUNIZMU

Táto publikácia je súčasťou kampane: PRELOM

Motto kampane: Zbavme sa kľatby komunizmu.

Iniciátori kampane:

Ján Buc, Martin Štuk, Michal Kevický, Michal Steiner, Roman Štencl

Zostavovatelia brožúry:

Roman Štencl, Milica Križanová

Brožúra bola vytvorená ako pomoc k modlitbám.

Pre bližšie informácie : www.modlitby24-7.net

Pre spätnú väzbu a zdieľanie podnetov k modlitbám

použite e-mailovú adresu modlitebna.mobilizacia@gmail.com

OBSAH

Slovo na úvod.....	6
Duchovné dedičstvo komunizmu na Slovensku.....	8
Komunistické sľuby a prísahy.....	12
Vďačnosť.....	14
Vyhlasenie vlády SR k februárovému prevratu v roku 1948	15
Vyhlasenie Ekumenickej rady cirkví v SR	18
Modlitby.....	22
VYZNÁVAME MODLOSLUŽBU AKO HRIECH	22
VYZNÁVAME KLAMSTVO AKO HRIECH	25
VYZNÁVAME NENÁVIŠŤ AKO HRIECH.....	32
VYZNÁVAME PÝCHU AKO HRIECH	35
VYZNÁVAME OTROCTVO A MANIPULÁCIU AKO HRIECH	37
VYZNÁVAME STRACH AKO HRIECH	43
VYZNÁVAME NESPRAVODLIVOSŤ AKO HRIECH.....	46
VYZNÁVAME NEČISTOTU AKO HRIECH	50
Použitá literatúra.....	54

SLOVO NA ÚVOD

Táto publikácia je súčasťou celoslovenskej kampane *Prelom, ktorá prebiehala* v rokoch 2022 a 2023. Dôvodov, prečo vznikol tento dokument, je niekoľko:

Neustále sa stretávame s tým, že Slovensko sa nie dostatočne a úplne vyrovnalo s obdobím komunizmu, čo má vplyv na ďalší vývoj našej krajiny. Naším úmyslom je mobilizovať, povzbudiť a inšpirovať kresťanov naprieč teologickým spektrom a bohoslužobnej praxi k pokorným modlitbám, prosbám za náš národ, k osobnému aj zástupnému pokániu počas týždňa modlitieb a pôstu. V dňoch 14.- 21. mája 2023:

- a) sa chceme ako národ spoločne modliť, vyznávať svoje hriechy a hriechy svojich otcov podobne, ako to urobili Nehemiáš (1,5-11) a Daniel (9,3-19). V pokornej modlitbe vyznávali hriechy svojho národa a Boh zmenil ich údel. Chceme robiť pokánie z toho, že sme v našom národe odsunuli Boha nabok a dali priestor komunizmu,
- b) sa chceme nahlas zriekať klamstiev a spôsobov ich presadzovania, ktorým sme sa naučili v komunizme. Železná opona síce padla v roku 1989, mnohé klamné spôsoby zmýšľania a konania však ostali dodnes,
- c) chceme prehlasovať nad národom pravdu Božieho Slova. Božie slovo má moc zmeniť nielen jednotlivca ale aj celý národ,

d) chceme ďakovať za tých, ktorí nesklonili svoje kolena pred komunizmom a ktorí nám zanechali duchovné dedičstvo v rôznych podobách.

Modlitebnému týždňu predchádzali *Vyhlásenie vlády SR* a *Vyhlásenie Ekumenickej rady cirkví*, s ktorými je možné sa oboznámiť v prvých dvoch kapitolách.

Nasledujú jednotlivé modlitebné dni. Každý modlitebný deň je rozčlenený na niekoľko častí: *úvodná časť* bližšie predstavuje modlitebné podnety, druhou časťou je *Modlitba pokánia*, ktorú možno doplniť o vlastné modlitby. Tretiu časť *Zrieknutie sa klamstva a prehlásenie pravdy* odporúčame nahlas prehlásiť za seba a za svoje rodiny. V poslednej časti *Vďačnosť* chceme Nebeskému Otcovi poďakovať za to dobré duchovné dedičstvo, ktoré nám v Božej milosti zanechali Jeho verní synovia a dcéry.

*Ak MÔJ ĽUD,
po mne pomenovaný,
sa POKORÍ,
bude sa KU MNE utiekať
a ODVRÁTI SA od svojich zlých ciest,*

*VYPOČUJEM ho z nebies,
ODPUSTÍM mu hriech
a jeho zem UZDRAVÍM.*

2. Kronickým 7,14

DUCHOVNÉ DEDIČSTVO KOMUNIZMU NA SLOVENSKU

Komunizmus (z fr. slova *commun* = spoločný) je systém, v ktorom je všetko vlastníctvo spoločné a dostupné všetkým. Je to teória obhajujúca odstránenie súkromného vlastníctva. Je to tiež doktrína založená na revolučnom Marxovom socializme a marxizme-leninizme, ktorá bola oficiálnou doktrínou Sovietskeho zväzu. Je to aj totalitný systém vlády, v ktorom jediná autoritárska strana kontroluje všetky štátom vlastnené prostriedky výroby. A nakoniec, komunizmus je konečné štádium v marxistickej teórii, v ktorom štát zanikol a ekonomické statky sú prerozdelené rovnako (Merriam-Websterov slovník).

Skúsenosť nás však priviedla k záveru, že komunistický režim založený na komunistickej ideológii v období od 25. 2. 1948 do 17. 11. 1989 bol nemorálny, protiprávny, odsúdeniahodný a smeroval k potlačeniu základných práv a slobôd. Národná rada Slovenskej republiky v *Zákone o nemorálnosti a protiprávnosti komunistického systému* (125/1996 Z. z., § 1 ods. 2 zákona) jasne pomenovala Komunistickú stranu Československa (KSČ) a Komunistickú stranu Slovenska (KSS) ako zločinné a odsúdeniahodné organizácie zodpovedné za spôsob vlády v rokoch 1948 - 1989, najmä za:

1. cieľavedomé ničenie hodnôt európskej civilizácie,
2. národných a náboženských práv,
3. úmyselné porušovanie ľudských práv a slobôd,
4. justičné zločiny vykonané v politických procesoch,
5. teror vykonávaný proti nositeľom iných názorov, než aké zodpovedali učeniu marxizmu-leninizmu,
6. devastáciu hospodárstva,
7. zničenie tradičných princípov vlastníckeho práva,

8. zneužívanie výchovy, vzdelávania, vedy a kultúry na politické a ideologické účely, ako aj
9. bezohľadné ničenie historických pamiatok, prírody a životného prostredia.

Zločinnými skutkami podľa § 1 ods. 3 zákona č. 125/1996 Z. z. o nemorálnosti a protiprávnosti komunistického systému je to, že komunistický režim:

1. upieral občanom možnosť slobodne vyjadriť politickú vôľu, nútil ich skrývať vlastné názory na dianie v štáte, nútil ich verejne vyhlasovať svoj súhlas aj s tým, čo považovali za klamstvo a zločin, a to prenasledovaním alebo hrozbou perzekúcie voči nim samotným, ich rodinám a blízkym,
2. systematicky a trvalo porušoval ľudské práva a slobody, pričom obzvlášť závažným spôsobom utláčal niektoré skupiny občanov na základe ich politických názorov, náboženského presvedčenia a príslušnosti k určitej sociálnej skupine,
3. porušoval základné princípy demokratického právneho štátu, medzinárodné zmluvy a aj svoje vlastné zákony, čím postavil vôľu a záujmy komunistickej strany a jej predstaviteľov nad zákony,
4. používal k perzekúcii občanov všetky mocenské nástroje, a to najmä:
 - a) popravoval, vraždil a väznil občanov vo väzniciach a táborech nútených prác, používal brutálne metódy pri vyšetrovaní a v dobe väznenia vrátane

fyzického mučenia a psychického mučenia a vystavovania neludským útrapám,

- b) zraňoval a usmrcoval občanov pri pokusoch o útek do cudziny,
- c) násilne zadržieval predstaviteľov, členov cirkví alebo náboženských spoločností v sústreďovacích táboroch, alebo inak obmedzil ich osobnú slobodu alebo majetkovú slobodu,
- d) násilne vystaňoval občanov v akcii B podľa osobitného predpisu (§ 3 zákona Slovenskej národnej rady č. 319/1991 Zb. o zmiernení niektorých majetkových a iných krívd a o pôsobnosti orgánov štátnej správy Slovenskej republiky v oblasti mimosúdnych rehabilitácií v znení zákona č. 146/2013 Z. z.),
- e) zabráňoval občanom v práve slobodne vycestovať do zahraničia a taktiež vrátiť sa späť do svojej vlasti,
- f) zneužíval občanov na výkon vojenskej služby v Pomocných technických práporoch na neobmedzenú dobu,
- g) zbavoval občanov svojvoľne majetku a porušoval ich vlastnícke práva,
- h) znemožňoval vybraným občanom výkon ich zamestnania, povolania alebo funkcie, ako aj dosiahnutie vyššieho vzdelania alebo odborného vzdelania,

- i) na dosiahnutie svojich cieľov neváhal páchať zločiny (ktoré boli zločinmi aj podľa dobových zákonov), umožňoval ich beztrestné páchanie a poskytoval neoprávnené výhody a ochranu tým, ktorí sa na zločinoch a perzekúciách podieľali,
- j) spojil sa s cudzou mocnosťou a od roku 1968 udržiaval uvedený stav pomocou okupačných vojsk cudzej mocnosti,
- k) dlhodobo prenasledoval občanov vedených na osobitných zoznamoch („čierne listiny“) spolu s ich rodinnými príslušníkmi.

Popri historických faktoch, živej skúsenosti a početných svedectvách obetí komunistického režimu je potrebné zamyslieť sa aj *nad duchovnými následkami* tejto ideológie v podobe existujúcich väzieb s temnými silami, pretože každá forma extrémizmu, v ktorej sa vyznáva smrť, nenávisť a klamstvo považujeme za dielo samotného Satana. Komunizmus, rovnako ako nacizmus, je ideológiou prinášajúcou utrpenie a smrť nevinných, preto následky tejto éry v podobe satanských väzieb nesú obyvatelia tých krajín, ktoré boli v minulosti ovládané týmto krutým režimom.

Komunistická ideológia je rovnakým zlom ako nacizmus. Nejedná sa totiž o výhradne historicko-politický fenomén, ale predovšetkým o ideológiu diabla, ktorý otvorene bojuje proti Bohu a proti človeku tými najkrutejšími zbraňami. V snahe presadiť svoje teórie a záujmy berie slobodu, majetok, zdravie, životy, oberá o priateľstvá, rodiny, či dôveru v lepšiu budúcnosť. V našej krajine sme boli svedkami vlády, násilia a klamstva cca. 40 rokov. Iba Boh pozná všetky dôsledky tohto obdobia na naše duše, na náš národ, na našu zem, no my môžeme pokročiť na ceste k vlastnej slobode

aj tým, že spoznáme pravdu o viditeľných aj neviditeľných následkoch režimu na naše životy. To, čo bolo hriechom, vyznajme Bohu v modlitbe, prijmime milosť odpustenia skrze krv Pána Ježiša Krista, nášho Spasiteľa, a opustíme svoje zlé cesty.

Komunizmus má svoje korene v satanizme, píše po dôkladnom štúdiu komunistami mučený kňaz Richard Wurmbrandt v knihe *Marx a Satan*. Mnohí ľudia toto nevedeli, ale počas vojny zažili také krutosti a trpké sklamania, pre ktoré sa pýtali, kde v tom všetkom bol Boh a po vojne prirodzene túžili po spravodlivom rozdelení majetku, po rovnosti ľudí - vlastne po raji. Komunizmus odpovedal na túto túžbu - sľuboval im raj, ktorý si vybudujú vlastnými rukami – bez Boha.

KOMUNISTICKÉ SĽUBY A PRÍSAHY

Iskričkovský sľub: Domovina moja krásna, sľubujem ti v tento deň, že ja, tvoja iskra jasná, tebe k sláve vyrastiem.

Pioniersky sľub (skladali 8-ročné deti): Sľubujem pred svojimi druhmi, že budem pracovať, učiť sa a žiť podľa pionierskych zákonov, aby som bol dobrým občanom svojej milovanej vlasti, Československej socialistickej republiky a svojim konaním chrániť česť Pionierskej organizácie SZM.

Zákony pionierov:

1. Pionier je oddaný svojej socialistickej vlasti a Komunistickej strane Československa.
2. Pionier je priateľom Sovietskeho zväzu a obhajcom pokroku a mieru na celom svete.
3. Pionier si ctí hrdinstvo práce a boja.
4. Pionier svojím konaním, učením a prácou pomáha pri budovaní socialistickej vlasti.

5. Pionier sa pripravuje na vstup do Socialistického zväzu mládeže.

Vojenská prísaha vojakov československej armády z roku 1951:

"Ja, občan Československej ľudovodemokratickej republiky, slávnostne sľubujem, že budem čestným, statočným, disciplinovaným a bdelym vojakom, že budem prísne zachovávať vojenské a štátne tajomstvo a že budem bez odvrávania plniť všetky vojenské rozkazy a nariadenia svojich veliteľov a nadriadených. Prisahám, že sa budem svedomito učiť vojenskému umeniu, že budem všemožne chrániť majetok armády a ľudu a že budem do posledného dychu oddaný svojmu ľudu, svojej ľudovodemokratickej vlasti, prezidentovi a vláde Československej republiky. Som pripravený kedykoľvek na rozkaz prezidenta a vlády Československej republiky brániť svoju vlasť, ľudovodemokratickú Československú republiku, a ako vojak prisahám, že ju budem brániť mužne a statočne, dôstojne a čestne a že nebudem váhať položiť svoj život, aby som dosiahol úplné víťazstvo nad nepriateľom. *A ak poruším túto slávnostnú prísahu, nech ma postihne prísny trest ľudovodemokratického práva, všeobecná nenávisť a opovrhnutie pracujúceho ľudu.* Tak prisahám!"

Vojenská prísaha vojakov Československej ľudovej armády z roku 1961: "Ja, občan Československej socialistickej republiky, vedomý si svojej čestnej vlasteneckej povinnosti, *prisahám pred bojovou zástavou vernosť pracujúcemu ľudu na čele s Komunistickou stranou Československa.* Sľubujem, že budem statočným a disciplinovaným vojakom, že budem dôsledne a iniciatívne plniť ustanovenia vojenských predpisov, rozkazy svojich veliteľov a zachovávať vojenské tajomstvo. Budem sa svedomito učiť ovládať vojenskú techniku a zbrane, ktoré mi zveril pracujúci ľud, a pripravovať sa

na boj, aby som mohol na rozkaz prezidenta a vlády Československej socialistickej republiky čo najlepšie brániť svoju vlasť a jej *socialistické zriadenie* proti každému nepriateľovi. *Na obranu socializmu som vždy pripravený pevne stáť v radoch ozbrojených síl Československej socialistickej republiky po boku Sovietskej armády a armád ostatných socialistických krajín v boji proti jej nepriateľom a nasadiť aj svoj život na dosiahnutie víťazstva. Tak prisahám!"*

VĎAČNOSŤ

Sme Bohu vďační, že sa cirkev Pána Ježiša Krista na Slovensku zachovala aj v rokoch 1948-1989. Aj v rokoch prenasledovania veriacich so zámerom zlikvidovať cirkev, zostali mocné príklady kresťanov, ktorí v Božej milosti zostali verní nebeskému Otcovi s dôverou podľa Slova: „Mne žiť je Kristus a umrieť zisk.“ Je to zápas, o akom čítame napríklad u apoštola Pavla v 2. Korintským 6,4-10:

„...ale vo všetkom sa odporúčame ako Boží služobníci: vo veľkej trpezlivosti, v súženiach, v nedostatkoch, v úzkostiach, v ranách, vo väzeniach, v nepokojoch, v námahách, v bdeniach, v pôstoch, v čistote, v poznaní, v zhovievavosti, v добрote, v Duchu Svätom, v nepokrytekej láske, v slove pravdy, v Božej moci; so zbraňami spravodlivosti v pravej i ľavej ruke, v sláve i potupe, v povesti dobrej i zlej; akoby zvodcovia, a predsa pravdiví, ako neznámi, a predsa dobre známi, ako umierajúci a, hľa, žijeme, ako trestaní, a predsa nie sme vydaní smrti, ako neustále zarmucovaní, no predsa sa radujeme, ako chudobní, a predsa mnohých obohacujeme, ako tí, čo nič nemajú, a predsa majú všetko.“

Buďme vďační za tých, čo vytrvali, a za to, že dnes máme ovocie ich viery, duchovné dedičstvo z ich obetavej služby, ktorú vykonávali v Božej láske a moci.

VYHLÁSENIE VLÁDY SR K FEBRUÁROVÉMU PREVRATU V ROKU 1948

Vláda SR v stredu 22. februára 2023 na svojom 136. rokovaní schválila materiál Vyhlásenie vlády Slovenskej republiky k februárovému prevratu v roku 1948, v ktorom si zároveň uctila pamiatku obetí komunistického režimu.

V týchto februárových dňoch si slovenská spoločnosť pripomína 75 rokov od nastolenia vlády komunistického režimu. Išlo o temné obdobie našich dejín, ktoré zanechalo hlboké politické, duchovné, morálne i hospodárske škody, ktoré pociťujeme dodnes. Najtragickejším dôsledkom vlády komunistického režimu sú však ľudské obete, a preto pri tejto príležitosti spomíname na stovky popravených a zabitých, tisíce mučených a desaťtisíce nespravodlivo väznených, prenasledovaných a štátom okradnutých ľudí, ako aj mnohé zmarené ľudské talenty, ktorým vládnucci režim znemožnil ich spoločenské uplatnenie. Vláda Slovenskej republiky vyslovuje hlbokú a úprimnú ľútosť nad tragickými príbehmi týchto obetí, ktoré poznačili aj životné osudy ich blízkych.

Komunistický režim nebol zlučiteľný so základnými ľudskými právami a občianskymi slobodami. V dosahu jeho vplyvu boli potlačené mnohé slobody, ktoré dnes vnímame ako nespochybniteľné: sloboda pohybu, sloboda slova, sloboda podnikania, sloboda bádania, sloboda vyznania. Predpokladom na jeho pretrvanie bola likvidácia politickej plurality a zničenie podmienok na ekonomickú nezávislosť obyvateľstva. Preto si za svoje prvé ciele vybral demokratov všetkých politických odtieňov. Nasledovali podnikatelia, živnostníci, súkromne hospodáriaci roľníci, pracovníci v slobodných povolaniach. Zničené boli všetky možnosti obživy, ktoré by nemala vládnuca strana

pod kontrolou. Za jednu z najvýraznejších prekážok upevnenia svojej moci považoval komunistický režim kresťanské cirkvi. Súčasťou „triedneho boja“ sa stalo väznenie biskupov a kňazov, násilné rozpustenie rehoľných spoločností, systematická diskriminácia angažovaných veriacich a v prípade gréckokatolíckej cirkvi aj jej celková úradná likvidácia. Život slovenského vidieka negatívne poznačila násilná kolektivizácia poľnohospodárstva. Ľudia, ktorí odmietali súhlasiť s prevodom svojich majetkov do *Jednotných roľníckych družstiev* a bránili rodinné polia, boli posielaní do väzníc a táborov nútej práce, ich rodiny boli vyhánané z rodných obcí. Režim sa mstil aj na deťoch perzekvovaných občanov, ktorým zakazoval študovať. Ľudí, ktorí boli vyhlásení za „vnútorných nepriateľov“, najmä v počiatočnej dekáde neustále pribúdalo. Bezprecedentné útoky viedol komunistický režim voči inteligencii – advokátom, úradníkom, zdravotníckemu personálu, pedagogickým zborom na školách všetkých stupňov a aj voči študentstvu. Podnikateľom a veľkostatkárom zoštátnili súkromné podniky a hospodárstva, v dôsledku znárodnenia prišlo k násilnému zániku drobných živnostníkov. Mladí chlapci s „nevhodným“ rodinným pôvodom absolvovali vojenskú službu bez zbrane v pomocných technických práporoch, viacerí bez konkrétneho dátumu návratu. Kvalifikovaných úradníkov preraďovali na ťažké manuálne práce. „Buržoázne“ rodiny vysídľovali z veľkých miest a ich byty konfiškovali pre potreby nových, režimových elít. Mlyn násilia a teroru zomlel napokon aj mnohých z tých, ktorí pomáhali roztáčať jeho kolesá. Na lavici obžalovaných sa ocitli aj vysokí funkcionári komunistickej strany označení za členov rozličných „protištátnych skupín“.

Vláda Slovenskej republiky pri tomto smutnom výročí prejavuje úctu všetkým, ktorí sa riskujú svoje životy, osobnú slobodu či profesijnú kariéru postavili na odpor neludskému režimu doma i v zahraničí. Osobitne v tejto súvislosti vyjadrujeme ľútosť nad utrpením politických väzňov, inteligencie, živnostníkov,

samostatne hospodáriacich roľníkov pejoratívne označovaných ako kulakov, predstaviteľov a predstaviteľiek demokratických strán, cirkví a veriacich, vlastencov a všetkých tých, ktorých ľudskú dôstojnosť komunistický režim popieral ich označením za „bývalých ľudí“.

Odsudzujeme prax svojvoľného zneužívania bezpečnostných zložiek štátu proti vlastným občanom a občiankam, namiesto ich ochrany. Spomienka na výročie komunistického prevratu nás utvrďuje v presvedčení, že jedine demokratický a pluralitný politický systém a fungujúci právny štát dokáže garantovať a udržať občianske slobody a zabezpečiť dodržiavanie ľudských práv. Pripomína nám, aké dôležité je každodenne sa podieľať na jeho zachovávaní a podpore.

Eduard Heger, premiér
Slovenskej republiky

VYHLÁSENIE EKUMENICKEJ RADY CIRKVI V SR

Vyhlásenie členských a pozorovateľských cirkví a náboženských spoločností Ekumenickej rady cirkví v Slovenskej republike k 75. výročiu nástupu komunizmu k moci v Československu, 1948 – 2023.

My, predstavitelia členských a pozorovateľských cirkví Ekumenickej rady cirkví v Slovenskej republike, považujeme prevzatie moci komunistami v Československu dňa 25. februára 1948, za jeden z najvýznamnejších, no zároveň najtemnejších dátumov 20. storočia a vôbec novodobých dejín Slovenska a rovnako i Česka.

Považujeme za dôležité aj dnes pripomínať, aká bola skutočná tvár tohto údajne sociálne a humánne orientovaného politického zriadenia. Na jednej strane to robíme preto, aby sme generáciu tých, ktorí komunizmus nezažili, varovali pred klamlivými ilúziami tradičného i moderného lavičiarstva. Tiež preto, aby sme nedovolili, aby vznikali a prežívali komunistické varianty „osvienčimskej lži“, prezentujúce komunizmus ako humanistický režim a vyvyšujúce jeho prednosti. A napokon to robíme z úcty voči tisícom a tisícom osudov ľudí, diktatúrou proletariátu zbavených prostého životného šťastia, existenčne zničených, vyhnaných z vlasti, väznených, mučených, zabitých...

Pripomeňme, že po tom, ako začiatkom 40-tych rokov fašizmus na Slovensku prakticky zlikvidoval židovské náboženské obce, a to nielen organizačne a materiálne, ale hroznými masovými deportáciami ich aj ľudsky vyhladil, tak v priebehu krátkeho času po februári 1948 komunizmus v Československu odobral cirkvám, okrem samotných kostolov a fár, všetok hnutelný majetok. Zanikli spolky, organizácie a inštitúcie so svojou vyspelou a fungujúcou infraštruktúrou. Mnohé z nich neslúžili iba vnútorným potrebám

jednotlivých cirkví, ale mali aj širší, celospoločenský význam, ako napríklad zdravotnícke, sociálne a školské zariadenia.

Štát sa navonok veľkodušným spôsobom zaviazal o cirkvi hospodársky „postarať“. Prakticky to znamenalo, že výhradne na seba prevzal úlohu hradiť mzdy duchovných. Tie vyplácal v minimálnej výške. Zároveň autoritárskymi krokmi mocenského dozoru narušil stáročia pestovanú, jemnú rovnováhu medzi cirkvou, jej ekonomickými a hospodárskymi potrebami a členmi cirkvi, ktorí sú ochotní sami sa o službu cirkvi postarať.

Komunistický štát prevzal „dozor“, teda totálnu kontrolu nad životom cirkví. Kto chcel pôsobiť ako duchovný, bol závislý na udelení štátneho súhlasu na duchovenskú činnosť. Toto bol iba jeden typ z mnohých druhov mocenských súhlasov, na ktoré boli cirkvi odkázané. Vo všetkých oblastiach života spoločnosti, od školstva, až po kolektívy na pracoviskách, prebiehala cieľená ateizácia a komunistická ideologická indoktrinácia. Čoskoro sa začali množiť rady tých, ktorí boli pre svoje náboženské presvedčenie, aktívne vyznávanie viery, či kvôli vyfabulovaným a nezmyselným obvineniam zastrašovaní, šikanovaní, perzekvovaní, väznení. Prišlo na prvých mučeníkov. Je nám nesmierne ľúto stoviek nevinných životov.

Mnohí i dnes zastávajú názor, že princípy komunizmu boli v podstate dobré. Iba ich realizácie sa ujali ľudia, ktorí im neporozumeli a tým komunizmus zdiskreditovali. Zoči – voči takémuto názoru sme si istí tým, že ho môže zastávať iba človek, ktorý prehliadol základnú intenciu komunizmu ako politickej diktatúry, ktorá si robí totálny nárok na človeka a na celú spoločnosť.

Uvažujme: biblická viera, či už židovská, alebo kresťanská, svojim obsahom tvorí a potvrdzuje hodnotu, dôstojnosť a slobodu každej ľudskej bytosti. Preto je viera a náboženské prostredie

nepriateľom pre každú politickú diktatúru. Ako pre fašizmus, tak i pre komunizmus.

Nepriateľský postoj komunizmu ku náboženskej viere teda nebol iba chybou nesprávneho komunistu na v podstate správnom, sociálne a humanisticky ladenom programe komunizmu. Nenávisť voči náboženskej viere bol explicitný, zdôvodnený a principiálny postoj komunistického režimu. Bez neho by komunizmus nebol komunizmom!

Tento postoj patril k zásadným princípom „diktatúry proletariátu“: ak tu chceme mať človeka opatrného, plného strachu, pretvárkou, nám plne lojálneho, poddajného, prispôsobivého, kontrolovateľného, vnútorne korumpovateľného, odtrhnutého od svojich prirodzených koreňov, zaujímajúceho sa iba o prežitie seba a svojej rodiny, spokojného v ilúziách, ktoré okolo neho vytvoril komunistický slovník, a ak tu chceme mať podobne charakterizovanú spoločnosť, pasívnu, zlomenú, poddajnú, schopnú prijať a zhltnúť úplne všetko a radostne kráčajúcu ulicami pod heslami komunistického slovníka, ak tu proste má zavládnuť komunizmus, nesmie tu byť viera a cirkev!

Uvedomme si, že komunizmus bol koniec – koncov duchovný, pseudonáboženský jav. Dobre rozumel tomu, čo znamená podmaniť si dušu človeka. Bola to sekulárne, politicky ladená náboženská vízia „dokonalejšej spoločnosti“, avšak bez transcendentného, osobného Boha.

Komunizmus teda dobre vedel o hlbokom prepojení medzi slobodou človeka a jeho vierou. Vedel, že skutočne veriaci človek je nezotročiteľný. Preto musel s náboženskou vierou skončiť ako s niečím principiálne nepriateľským. Od zvládnutia tohto zápasu závisel úspech samotného etablovania sa komunizmu. Nebol vedený

iba v Československu, ale na všetkých miestach na zemi, kde sa komunisti dostali k moci.

Úprimne vítame a oceňujeme, že vláda Slovenskej republiky prijala dňa 22. februára 2023 komuniké – Vyhlásenie vlády Slovenskej republiky k februárovému prevratu v roku 1948 – v ktorom pravdivým spôsobom pomenovala dôsledky diktatúry komunizmu v Československu a jednoznačne deklarovala záujem o demokratický, pluralitný systém a fungujúci právny štát, ktorý garantuje a udržiava občianske slobody a zabezpečuje dodržiavanie ľudských práv.

Napriek tomu, že náš aktuálny dnešok má žiaľ množstvo chýb, ktoré si obyvatelia Slovenska dobre uvedomujú a trápia nás všetkých, predsa sa principiálne tešíme, že i cirkvi dnes môžu byť súčasťou demokratickej spoločnosti. Ako tí, ktorí zažili štátny dozor nad cirkvami, nesmierne oceňujeme politickú, občiansku a náboženskú slobodu.

Povzbudzujeme členov našich cirkví a náboženských spoločností, aby osobne, vo svojich rodinách, susedstvách, komunitách a pracoviskách žili príkladným životom veriacich ľudí. Aby ako občania prispievali k budovaniu demokracie, dodržiavaniu občianskych a ľudských práv a slobôd. Aby prejavovali lojalitu k nášmu štátu a vlasťenectvo, šírili vo svojom prostredí pokoj a vážili si dar politickej, občianskej a náboženskej slobody.

V mene členských a pozorovateľských cirkví a náboženských spoločností Ekumenickej rady cirkví na Slovensku,

Bratislava, 25. február 2023

Ivan Elko, predseda ERC na Slovensku,
Ján Szöllös, podpredseda ERC na Slovensku.

MODLITBY

NEDEĽA 14.5.2023

VYZNÁVAME MODLOSLUŽBU AKO HRIECH

Milovaní, utekajte pred modloslužbou! Nechcem, aby ste boli spoločníkmi zlých duchov! 1 Kor. 10,14-20.

Nebudeš sa klaňať iným bohom, ani ich uctievať, ani robiť ich skutky, ale bezohľadne zrúcaš ich pamätníky! Pánovi, svojmu Bohu, budeš slúžiť, aby požehnal tvoj chlieb a tvoju vodu a oddialil od Teba choroby! V tvojej krajine potom nebude ženy, ktorá by potratila, alebo bola neplodná. Ex. 23,24-26.

Modloslužba komunistickej ideológie, všetkých jej zástancov, pozostáva v prvom rade v **popieraní existencie Boha** (ateizmus prezentoval ako vedecky dokázanú skutočnosť), Jeho lásky a **v zbožstvení ľudí**, "hrdinov komunizmu" – Marxa, Engelsa, Lenina, Stalina, Gottwalda a ďalších. „Úspechy marxizmu robia na ľudí veľký dojem. Úspech ale sám o sebe nič nedokazuje. Šamani tiež často uspejú,“ píše prenasledovaný kňaz Richard Wurmbrandt. Komunizmus mal svoje sviatky, piesne, obrazy vodcov, rituály, sľuby, procesie, svojich otrokov, svojich falošných učiteľov a falošných prorokov, ktorí zvädzali ľud falošnými rečami (2. Pt. 2/1-3). Jeho zakladatelia Marx, Engels, Lenin boli aktívni v satanizme. Komunisti boli presvedčení, že keď zničia Cirkev a jej predstaviteľov, zničia aj samotného Boha. Existovala jedna pravda, a to pravda komunistickej strany. Kto sa proti nej postavil, stal sa automaticky **triednym nepriateľom** hodným spoločenského vylúčenia. Propagovaná rovnosť medzi ľuďmi mala byť dosiahnutá **odstavením všetkých, ktorí rozmýšľajú inak**, nik nesmel vytrčať. Za triedneho nepriateľa číslo 1 boli, žiaľ, označení šíriteľa Kristovho evanjelia.

Druhým základným pilierom modloslužby komunistickej ideológie bola jasná orientácia na **materializmus**, ktorý popieral existenciu duchovného sveta a preferoval len **telesné bytie** bažiacie po peniazoch, majetku, postavení, sláve, zážitkoch, teda uctievaniu mamonu bez ohľadu na to, čo sa deje s naším duchom a dušou. Výsledkom je orientácia na konzum, kde **mať je dôležitejšie než byť**. Hmota bola povýšená nad vzťahy, nad lásku a pokoj duše, ľudia sa stali **otrokmi práce**. V ľuďoch formoval ideál šťastného života založený na materiálnom zabezpečení.

MODLITBA POKÁNIA

Otče, odpusť nám a našim otcom našu modloslužbu. Odpusť nám, že sme obdivovali ľudí („hrdinov komunizmu“), vkladali do nich nádej, uctievali svoje vlastné brucho a prácu viac než Teba, živého Boha. Odpusť nám, že sme svoje šťastie založili na našom materiálnom zabezpečení. Otče, odpusť nám, že sme aj ako národ, aj ako cirkev, často zo strachu spolupracovali s Komunistickou stranou, podpísovali skryté dohody a sľubovali sľuby...

ZRIEKNU Tie SA KLAMSTVA A PREHLÁSENIE PRAVDY

Zriekame sa klamstva: Boh nie je. A vyznávame pravdu: **Boh je**. *Blázon si v srdci hovorí: "Boha niet."* Ž. 53,1.

Zriekame sa klamstva: Boh je mŕtvy. A vyznávame pravdu: **Boh žije**. *Ale Pán je pravdivý Boh, on je Boh živý a večný Kráľ, od jeho prchkosti trasie sa zem, národy nevydržia jeho hnev.* Jer. 10,10.

Zriekame sa klamstva: Viera je barlička pre slabochov. A vyznávame pravdu: **Viera je pre všetkých**. *Toto je dobré a milé pred Bohom, naším Spasiteľom, ktorý chce, aby boli všetci ľudia spasení a poznali pravdu.* 1.Tim.2,3-4. *A tým víťazstvom, ktoré premohlo svet, je naša viera.* 1. Jn. 5,4.

Zriekame sa klamstva: Veriaci sú hlupáci a blázni. A vyznávame pravdu: **Veriaci ľudia sú rozumní a múdri.** *Kto sa (len) na svoj rozum spolieha, je pochabý, kto však chodí múdro, ten sa zachráni.* Pr. 28,26.

Odmietame a zriekame sa klamstva: Z detí kresťanov nikdy nič nebude. A vyznávame: **Deti kresťanov budú požehnané.** *ALELUJA. Blažený muž, ktorý sa bojí Pána a má veľkú záľubu v jeho príkazoch. Jeho potomstvo bude mocné na zemi; pokolenie spravodlivých bude požehnané.* Ž. 112,1-2.

Odmietame a zriekame sa klamstva: Náboženstvo je ópium ľudstva. A vyznávame: **Zbožnosť je liek ľudstva.** *A nábožnosť so spokojnosťou je naozaj veľkým ziskom.* 1.Tim. 6,6.

Odmietame a zriekame sa klamstva: Náboženstvo je metla ľudstva. A vyznávame: **Zbožnosť je užitočná.** *Lebo telesné cvičenie málo osoží, ale nábožnosť je užitočná na všetko a má prislúbenie pre terajší aj budúci život.* 1.Tim. 4,8.

Odmietame a zriekame sa klamstva: Sväté Písmo je ľudský výmysel, legenda. A vyznávame: **Písmo je pravdivé a zodpovedá histórii.** *Celé Písmo je Bohom vnuknuté a užitočné na poučanie, na usvedčovanie, na nápravu a na výchovu v spravodlivosti.* 2.Tim. 3,16.

VĎAČNOSŤ

Otče, ďakujeme za tých, ktorí nesklonili svoje kolená aj za cenu vlastného ohrozenia a utrpenia pre svoju vieru v Pána Ježiša Krista. Ďakujeme za veriacich, ktorí sa aj vo väzení modlili, spievali nábožné piesne, svedčili o Bohu, o Jeho láske, ďakujeme, že aj tam vo väzení mohli viesť ateistov k viere, či v tajnosti vysluhovať sviatosti. Ďakujeme Ti za tých, ktorí aj napriek všetkej zlobe pri vyšetrovaní

a vo väzbe vydávali po návrate domov svedectvo, že: „zažili aj také krásne chvíle, aké by tam vonku na slobode neboli mohli zažiť.“

PONDELOK 15.5.2023

VYZNÁVAME KLAMSTVO AKO HRIECH

Nenapísal som vám preto, že nepoznáte pravdu, ale preto, že ju poznáte a že nijaká lož nie je z pravdy. Kto je klamár, ak nie ten, čo popiera, že Ježiš je Kristus? Antikrist je ten, kto popiera Otca i Syna. Ten, kto popiera Syna, nemá ani Otca. Kto vyznáva Syna, má aj Otca. 1. Jn. 2,31-23.

Modloslužba je väčšinou veľmi úzko spojená s klamstvom, prevrátenosťou a podvodom. Základným účelom klamstva je zbaviť ľudský svet skutočnej Pravdy a jej požehnania. Taktikou je postupné **vymazanie slova hriech** z ľudského slovníka a tak dusiť v našich dušiach akýkoľvek **hlas svedomia**, ktorý nám bráni naplno sa odovzdať zlu. Za maskou slobody sa ponúka **hriech ako atraktívne dobro** a predstavuje sa dokonca ako nevyhnutná súčasť ľudského života. Kto však rozsieva klamstvo, dobrovoľne spolupracuje na zničení seba i svojich blízkych, lebo len pravda prináša život a pravda skutočne oslobodzuje.

Klamstvo, ktorému komunistický režim otvoril dvere spoločnosti dokorán, dodnes predostiera svoje vykonštruované „pravdy“ verejne. Marx píše: „Prvou povinnosťou médií je **podrývať základy** existujúceho politického **systemu**“, teda autorít. A „Učím slová, ktoré sú zamotané do diabolského kľbka. A tak si každý môže myslieť, čo si myslieť chce.“

Celá ideológia komunizmu bola založená na klamstve, polopravdách a podvodoch. Či už ide o

- *revolúciu a triednu nenávisť* – revolúcia neprinesie blaho spoločnosti, je v skutočnosti vzburou a nenávisť vedie k vojne, nie k mieru,
- *pokrytecký spôsob života* jej nositeľov, ktorý zdanlivo bojovali za chudobných (za proletariát),
- *ideál rovnosti*, v ktorom boli ľudia rovní a rovnejší, kde „rovnosť“ sa dosahovala podvodmi, korupciou alebo donášaním,
- *vlastnú históriu* – v skutočnosti išlo o vymazanie nepohodlnej histórie a identity podmaneného národa,
- *morálku* – podporovanie nenávisť medzi skupinami v spoločnosti, lži, krádeží, zabíjania, zrádzania rodiny a priateľov, týrania, sexuálnej „slobody“, krivých výpovedí..., falošných priateľstiev (súdrh a súdružka) a to všetko podľa hesiel: všetko je dovolené a účel svätí prostriedky.
- *chápanie rodiny* – rodičia majú budovať spoločnosť, o výchovu detí sa postará štát.
- *chápanie hodnoty ľudského života*

MODLITBA POKÁNIA

Otče, odpusť nám a našim otcom, že sme sa búrili proti Tvojmu poriadku, ako sa má spravovať spoločnosť. Odpusť nám, že sme používali lož, skresľovali pravdu a zakrývali si oči pred ňou. Odpusť nám, že sme vo svojej pýche klamali druhých, seba aj svoje deti. Odpusť nám, že sme zneužili médiá na šírenie klamstiev, propagandy a nemorálnosti namiesto toho, aby sme šírili Tvoje slovo a Tvoje dobré zákony. Odpusť nám, že sme žili pokrytecky pred Tebou, že sme nežili morálne – podľa Tvojich dobrých inštrukcií,

ktoré prinášajú život. Odpusť nám, že sme verili lživým slovám namiesto Tvojmu Slovu...

ZRIEKNU Tie SA KLAMSTVA A PREHLÁSE NIE PRAVDY

A. Zvestovanie pravdy

Odmietame a zriekame sa klamstva: Pravda sa nehovorí. A vyznávame Božie slovo: **Hovor pravdu**. *Preto odložte lož a hovorte pravdu každý so svojim bližným, veď sme si navzájom údmi*. Ef. 4,25.

Odmietame a zriekame sa klamstva: Veriaci sú tmári. A vyznávame: **Krešćania sú svetlom na svete**. *Vy ste svetlo sveta. Mesto postavené na návrší sa nedá ukryť*. Mt. 5,14.

Odmietame a zriekame sa klamstva: Ak veríš, nikomu to nehovor! A vyznávame: **Ak veríš, hovor to, čomu veríš!** *Ale pretože máme toho istého ducha viery, ako je napísané: "Uveril som, a preto som povedal," aj my veríme, a preto hovoríme*. 2.Kor 4,13. *A povedal im: "Chodte do celého sveta a hlásajte evanjelium všetkému stvoreniu*. Mk. 16,15; *Lebo ja sa za evanjelium nehanbím; veď ono je Božou mocou na spásu každému, kto verí, najprv Židovi, potom Grékovi*. Rim. 1,16.

Odmietame a zriekame sa klamstva: Viera je tvoja osobná vec. A vyznávame: **Viera sa má zdieľať**. *Keď prišli do Efezu, tam ich nechal. Sám vošiel do synagógy a hovoril so Židmi*. Sk. 18,9.

Odmietame a zriekame sa klamstva: Cirkev je nebezpečná, preto sa musí zničiť. A vyznávame: **Cirkev je mesto postavené na vrchu**. *...ale ak sa omeškám, aby si vedel, ako si máš počínať v Božom dome, ktorým je Cirkev živého Boha, stĺp a opora pravdy*. 1.Tim. 3,15.

B. Osobnosť človeka

Odmietame a zriekame sa klamstva: Svedomie neexistuje. A vyznávame: **Svedomie existuje**. Preto sa aj ja stále usilujem, aby som mal svedomie bez úhony pred Bohom i pred ľuďmi. Sk. 24,16. Cieľom prikázania je láska vychádzajúca z čistého srdca, dobrého svedomia a úprimnej viery,... 1.Tim. 1,5.

Odmietame a zriekame sa klamstva: Jedinec nemá hodnotu. A vyznávame: **Každý človek má hodnotu a veľkú cenu**. Nato Boh povedal: "Urobme človeka na náš obraz a podľa našej podoby! Gn. 1,26.

Odmietame a zriekame sa klamstva: Všetci sú si rovní, ale niektorí rovnejší. A vyznávame: **v Kristovi sú si všetci ľudia rovní**: Potom už niet Gréka ani Žida, obriezky ani neobriezky, barbara, Skýta, otroka, slobodného, ale všetko a vo všetkom je Kristus. Kol. 3,11. Vtedy Peter otvoril ústa a povedal: "Naozaj poznávam, že Boh nenadŕža nikomu, ale v každom národe mu je milý ten, kto sa ho bojí a koná spravodlivo. Sk. 10,34-35.

Odmietame a zriekame sa prísah, sľubov iskier a pionierov, pretože je napísané: **"Nebudeš krivo prisahať, ale splníš, čo si Pánovi prisahal!** No ja vám hovorím: Vôbec neprisahajte - ani na nebo, lebo ono je Božím trónom, ani na zem, lebo ona je podnožkou jeho nôh, ani na Jeruzalem, pretože je mestom veľkého Kráľa, ani na svoju hlavu neprisahaj, lebo ani jediný vlas nemôžeš urobiť bielym alebo čiernym. Mt. 5,33-36; Pán marí úmysly pohanov, navnívoč privádza myšlienky národov. Ž. 33,10.

Odmietame a zriekame sa klamstva: V ničom nevynikaj! Boh prikazuje: **Vynikaj v dobrých skutkoch!** Toto slovo je spoľahlivé a chceme, aby si to zdôrazňoval, žeby tí, čo uverili Bohu, usilovali sa

vynikať v dobrých skutkoch. Toto je ľuďom dobré a užitočné. Nech sa aj naši učia vynikať v dobrých skutkoch pre naliehavé potreby, aby neboli neužitoční. Tít. 3,8 a 14. Každý však dostáva prejavy Ducha na všeobecný úžitok. Jeden dostáva skrze Ducha slovo múdrosti, iný podľa toho istého Ducha slovo poznania, iný vieru v tom istom Duchu a iný v tom istom Duchu dar uzdravovať, iný schopnosť robiť zázraky, iný prorokovať, iný rozlišovať duchov, iný dar rozličných jazykov a iný vysvetľovať jazyky. Ale toto všetko pôsobí jeden a ten istý Duch, ktorý rozdeľuje každému, ako chce. 1Kor. 12,7-11.

Odmietame a zriekame sa klamstva: Človek nemá slobodu rozhodovania. A vyznávame: **Človek dostal slobodnú vôľu.** Lebo ste nedostali ducha otroctva, aby ste sa museli zasa báť, ale dostali ste Ducha adoptívneho synovstva, v ktorom voláme: "Abba, Otče!" Rim. 8,15. Lebo vy ste povolání pre slobodu, bratia, len nedávajte slobodu za príležitosť telu, ale navzájom si slúžte v láske! Gal. 5,13.

C. Rodina

Odmietame a zriekame sa klamstva: Kolektívna výchova je lepšia ako výchova v rodine. A vyznávame: **Rodina je základom spoločnosti.** Lebo kým som bol (ešte ako) dieťa u otca, útlý jedináčik pod dozorom matkiným, poučoval ma a vravel mi: "Nech sa ti srdce pridrižiava mojich slov! Zachovávaj moje príkazy a budeš žiť. Zadovažuj si múdrosť, zadovažuj si rozumnosť! Nezabúdaj (na ne) a neodchyluj sa od slov mojich úst! Neopúšťaj ju, tak ťa bude chrániť, obľubuj si ju, tak ťa bude strážiť. Začiatok múdrosti (je): Zadováž si múdrosť a celým svojím imaním si zadovažuj rozumnosť! Vyzdvihuj ju, a zvýši tvoju (vážnosť), dopomôže ti ku cti, ak ju privinieš. Ovinie ti hlavu nádherným vencom (a) obdarí ťa ozdobnou korunou. Počúvaj, syn môj, a prijmi moje výroky a rozmnožia sa ti roky života! Ja ti ukážem cestu múdrosti a povediem ťa po chodníkoch spravodlivosti. Pr. 4,1-13. ...poučaj o nich

svojich synov a sám uvažuj o nich, či budeš sedieť vo svojom dome, či budeš na ceste, či budeš ležať alebo stáť. Dt. 6,7.

Odmietame a zriekame sa klamstva: Ženy nemajú hodnotu. A vyznávame: **Ženy majú veľkú hodnotu.** *Potom Pán, Boh, povedal: "Nie je dobre byť človeku samému. Urobím mu pomoc, ktorá mu bude podobná."* Gen. 2,18; *Ach, ktože nájde ženu dobrú? Jej cena je nad perly.* Pr. 31,10.

Odmietame a zriekame sa klamstva: Matky musia chodiť do práce a budovať socializmus, nie sa starať o deti. A vyznávame: **Úloha matky vo výchove detí je nepostrádateľná.** *Ale (žena) bude spasená rodením detí, ak vytrvajú vo viere a láske, v posväcovaní a v triezvosti.* 1.Tim.2,15.

Odmietame a zriekame sa klamstva: Postihnutí, chorí a starí nemajú hodnotu a vyznávame: **Všetci ľudia bez ohľadu na vek a zdravie majú rovnakú hodnotu pred Bohom.** *Kto si robí posmech z bedára, rúha sa jeho Tvorcovi, kto sa raduje z nešťastia, toho trest neminie.* Pr. 17,5. *Šediny sú ozdobnou korunou, (no táto koruna) sa nadobúda čestnou púťou (života).* Pr. 16,31.

D. Spoločenské zriadenie

Odmietame a zriekame sa klamstva: Klamstvo je v poriadku. A vyznávame: **Klamstvo nie je v poriadku.** *Luhárske pery sa oškľivia Pánovi, tí však, čo pravdu pestujú, sú jeho záľubou.* Prísł. 12,22.

Odmietame a zriekame sa klamlivej proklamácie: So Sovietskym zväzom na večné časy a nikdy inak. A vyznávame: **Všetko raz pominie, iba Boh je večný. S Ním chceme ísť na veky.** *Pán bude kralovať naveky; tvoj Boh, Sion, z pokolenia na pokolenie.* Ž. 146,10.

Odmietame a zriekame sa klamlivého oslovovania súdruh, súdružka – falošného priateľstva na základe komunistickej ideológie. A vyznávame: **Lebo každý, kto plní vôľu môjho Otca, ktorý je na nebesiach, je môj brat i sestra i matka.** Mt. 12,50.

Odmietame a zriekame sa klamstva: Za komunistov bolo lepšie. A vyznávame: **Najlepšie je v Božom/Otcovom dome.** *Jeden deň v Tvojich nádвориach je lepší než iných tisíce. Radšej chcem stáť na prahu domu svojho Boha ako prebývať v stanoch hriešnikov.* Ž. 84,11.

VĎAČNOSŤ

Ďakujeme za tých, ktorí šíрили Tvoje Slovo, učili po domoch, pašovali Biblie a neúnavne sa modlili za ďalšie generácie napriek tomu, že boli osočovaní a žili v ohrození. Ďakujeme za učiteľov a profesorov na univerzitách, ktorí odmietli lož, že veda dokázala, že Boha niet a nebáli sa vyznať, že pochádzajú z kresťanskej rodiny. Ďakujeme za všetkých verných Tvojej pravde napriek tomu, že ich to stálo vedúcu pozíciu na škole či univerzite, v nemocnici, či v cirkvi a čakala ich fyzicky ťažšia práca. Ďakujeme za rodiny členov KSČ, kde aspoň z úcty k rodičom alebo starým rodičom dovolili na Vianoce či Veľkú noc pri rodinnom stole prečítať Božie Slovo, modliť sa a spievať. Ďakujeme Ti za rodiny, kde Božia láska víťazila nad klamstvom, neverou a nespravodlivosťou v spoločnosti.

UTOROK 16.5.2023

VYZNÁVAME NENÁVIŠŤ AKO HRIECH

My vieme, že sme prešli zo smrti do života, lebo milujeme bratov. Kto nemiluje, ostáva v smrti. Každý, kto nenávidí svojho brata, je vrah; a viete, že ani jeden vrah nemá v sebe večný život. 1. Jn. 14-15.

Veľká úloha pri budovaní ľudovodemokratickej, potom socialistickej spoločnosti bola v komunistickej ideológii pripísaná diktatúre proletariátu, robotníckej triede. Netreba sviatok Vianoc, bude sviatok práce – sami si vybudujeme raj na zemi. Tí, ktorí z pohľadu komunistov marili budovateľské úsilie robotníckej triedy, boli označení za triednych nepriateľov, čo viedlo k ich spoločenskému vylúčeniu.

Nenávišť je spojená s duchom smrti, preto dochádzalo **k násiliu**, k vraždeniu nevinných, ktorí boli počas komunistického režimu prenasledovaní, väznení, mučení a popravení. Ich **nespravodlivo preliata krv** bude volať dovtedy, kým zem nebude v pokání očistená. V politických procesoch na Slovensku bolo za politické trestné činy **odsúdených** 71 168 osôb, z toho 51 zahynulo vo väzení. 8 240 osôb prešlo v rokoch 1948 – 1953 **tábormi nútených prác** (napr. v Novákoch), v ktorých bezbranní zomierali následkom nedostatočnej starostlivosti a zanedbania zdravotnej pomoci. Hoci sa režim v priebehu 60. rokov zmiernil, naďalej zotrval na prenasledovaní a zastrášaní obyvateľstva. Marx napísal vo svojom článku v časopise *The New York Tribune* v roku 1856, že **Židia** kradnú bohatstvo národov a že sa stali tak mocnými, že ohrozujú život celého sveta. Táto lož žije dodnes. Marxov nasledovník Stalin povedal, že „najväčšou radosťou je vypestovať si priateľa, ktorý vám s dôverou položí hlavu na hrud' a vy mu potom vrazíte **nôž do chrbta**. Väčšia slasť neexistuje.“ Komunistickým

zločinom sa nič nevyrovná. Akému inému systému sa podarilo pozabíjať 60 miliónov ľudí behom polstoročia?

MODLITBA POKÁNIA

Otče, odpusť nám a našim otcom nenávisť jedného voči druhému. Odpusť nám, že sme prenasledovali, posmievali sa, páchali násilie na tých, ktorí zmýšľali inak. Odpusť nám, že sme sa prizerali násiliu a nič s tým neurobili. Odpusť nám naše nenávistné slová a slová preklínania. Odpusť nám horkosť, nemilosrdnosť a závisť. Odpusť nám, keď sme zrádzali druhých ľudí kvôli vlastnému prospechu. Odpusť nám, že sme učili svoje deti nenávidieť určitú triedu v spoločnosti alebo iné národy za železnou oponou. Odpusť nám, že sme zneužívali postavenie a moc na to, aby sme likvidovali slabších. Odpusť nám, že sme šíрили nenávisť k iným ľuďom v médiách. Odpusť nám tiež našu nenávisť voči Židovskému národu...

ZRIEKNU Tie SA KLAMSTVA A PREHLÁSENIE PRAVDY

Odmietame a zriekame sa klamstva: Rozmanitosť a originalita je zlá. A vyznávame: **Boh miluje rozmanitosť.** *Dary milosti sú rozličné, ale Duch je ten istý. Aj služby sú rozličné, ale Pán je ten istý. Rozličné sú aj účinky, ale Boh, ktorý pôsobí všetko vo všetkých, je ten istý.* 1Kor. 12,4-6; *Potom Boh povedal: "Zem, vydaj živé bytosti podľa svojho druhu: dobytok, plazy a divú zver podľa svojho druhu!" a stalo sa tak.* Gen. 1,24.

Odmietame a zriekame sa klamstva: Násilie v záujme štátu je povolené v záujme štátu. A vyznávame: **Moc sa nesmie zneužiť!** *Lebo vládarov sa nemusí báť ten, kto robí dobre, ale ten, kto robí zle. Chceš sa nebáť moci? Rob dobre a dostaneš od nej pochvalu. Ved' ona je Božou služobníčkou pre tvoje dobro. Ale ak robíš zle, potom sa boj, lebo nie nadarmo nosí meč; je Božou služobníčkou, vykonávateľkou*

hnevu na tom, kto robí zle. Preto sa treba podriadiť, a nielen zo strachu pred hnevom, ale aj kvôli svedomiu. Rim. 13,3-6.

Odmietame a zriekame sa klamstva: Židia sú úžerníci, prefikani, chamtiví, násilní. A vyznávame, že sú **Bohom vyvolený a milovaný národ**. *Oni sú Izraeliti, majú adoptívne synovstvo, slávu, zmluvy, zákonodarstvo, bohoslužbu, prislúbenia. Ich sú praotcovia a z nich podľa tela pochádza Kristus; On je nad všetkým Boh, zvelebený naveky. Amen. Rim. 9,4-5.*

VĎAČNOSŤ

Ďakujeme za všetkých, ktorí verili Bohu a vedeli, že nenávisť voči iným ľuďom je hriech. Ďakujeme za tých, ktorí sa podriaďovali vrchnosti *len* po hranicu hriechu! Ďakujeme, že sa nedali zmiast' klamstvami, nenávisťou a násilnosťami, ktoré sa pod vedením KSČ diali v spoločnosti. Ďakujeme Ti za verných veriacich, ktorí napriek riziku prenasledovania navštevovali nedeľné bohoslužby, hľadali v modlitbe spôsob ako zachovať sviatočný deň. Ďakujeme za smelé počínanie duchovných, ktorí sa vedeli pokorne, ale rozhodne postaviť proti svojvoľnému rušeniu Služieb Božích v nedeľu a v iné kresťanské sviatky. Ďakujeme za ich odvahu byť príkladom aj vtedy, keď museli opustiť duchovnú službu a ísť do iného zamestnania, aby *verne svietili aj tam*.

STREDA 17.5.2023

VYZNÁVAME PÝCHU AKO HRIECH

„Beda odbojným synom, ktorí snujú plány, ale bezo mňa,“ znie výrok Hospodina, „uzatvárajú spojenectvo, ale nie v mojom duchu, takže hromadia hriech na hriech. Iz. 30,1.

Pýcha režimu bola založená na namyslenom sebavedomí, že najlepší spoločenský systém na svete je komunizmus pod vedením Komunistickej strany, podľa ideológie Marxa a Lenina, s dôsledným ateizmom. **Cestovanie** do kapitalistických krajín bolo na hraniciach prísne kontrolované, aby snád' ľudia nenadobudli o systéme pochybnosti a neuzreli pravdu, že inde ľudia žijú lepšie ako my tu v našej vlasti pod vedením KSČ. Pýcha sa počas komunistického režimu prejavovala neskrývanou **nenávisťou** voči cirkvi, **pohrdaním** Božími ideami, **ponižovaním** a degradáciou kňazov, duchovných, rehoľníkov i veriacich laikov, prijímaním jedinej pravdy a to pravdy KSČ. Politika komunizmu bola a vždy ostane udupávaním a degradáciou všetkých, ktorí majú iný názor, než je názor strany. Pýcha sa prejavuje viditeľnou **aroganciou**, **nadradeným prístupom** k „menejcenným“ členom spoločnosti a neskrývaným odporom voči Bohu. Pýcha je spojená s pocitom **neomylnosti**, **dôležitosti** a jedinej platnej pravdy. V podstate každý človekom stvorený -izmus je poznačený pýchou svojich stvoriteľov. Nacizmus učil, že *Boh je mŕtvy*, komunizmus, že *Boh nikdy neexistoval* a humanizmus robí *Boha z človeka*. V *Komunistickom Manifeste* Marx a Engels napísali, že proletár vidí v zákonoch, morálke a náboženstve „len buržoázne predsudky, za ktorými sa skrývajú buržoázne záujmy“. Božie zákony považovali za putá. Písmo nazýva v Žalme 2,1-3 tento postoj **vzburou**: *Prečo sa búria národy a ľudia vymýšľajú daromnosti? Spolčujú sa pozemskí králi,*

vládcovia sa spolu radia proti Hospodinovi a Jeho Pomazanému: „Roztrhnime putá a odhodíme ich povrazy!“ Marxov priateľ Bakunin napísal: „Behom tejto revolúcie budeme musieť v ľuďoch vzbudiť diabla; budeme musieť vzbudiť ich najhlbšie vášne. Naším poslaním je ničiť, nie vzdelávať. Ničivá vášeň je tvorivá.“

MODLITBA POKÁNIA

Otče, odpusť nám a našim otcom našu pýchu, aroganciu a nadradený prístup k druhým ľuďom. Odpusť nám, že sme považovali Tvoje zákony za putá, ktoré treba roztrhať. Odpusť nám, že sme budovali spoločnosť bez Teba, že sme chceli vybudovať šťastnú budúcnosť vlastnými prostriedkami. Odpusť nám, že sme Ťa vyhodili z našej spoločnosti a z našich škôl. Odpusť nám našu vzburu voči Tebe a Tvojmu slovu a naše pokrytectvo...

ZRIEKNU Tie SA KLAMSTVA A PREHLÁSENIE PRAVDY

Odmietame a zriekame sa klamstva: Komunisti majú vedúcu úlohu v štáte. A vyznávame: **Vláda slúži ľuďom a sama je podriadená Bohu.** *Lebo vládarov sa nemusí báť ten, kto robí dobre, ale ten, kto robí zle. Chceš sa nebáť moci? Rob dobre a dostaneš od nej pochvalu.* Rim. 13,3.

Odmietame a zriekame sa klamstva: Nesmieš hovoriť svoj názor. A vyznávame: **Každý má právo na svoj názor.** *Túto slobodu nám vydobyl Kristus. Stojte teda pevne a nedávajte sa znova zapliahnúť do jarma otroctva.* Gal. 5,1.

Odmietame a zriekame sa klamstva: Musíme sa uzavrieť svetu, zavrieť hranice, pretože sme v ohrození. A oproti tomu vyznávame: **Máme poslanie byť požehnaním pre okolité národy.** *Chodte teda,*

*učte všetky národy a krstite ich v mene Otca i Syna i Ducha Svätého...
Mt. 28,19. Púšťaj svoj chlieb po vode a po mnohých dňoch ho (zasa)
nájdeš. Podel' svoj majetok na sedem, ba na osem častí, lebo nevieš,
aké nešťastie sa strhne nad krajinou. Kaz. 11,1.*

VĎAČNOSŤ

Ďakujeme za verných kresťanov, ktorí povýšenecký prístup k iným ľuďom vedeli znášať, podopierali sa spoločnými modlitbami a vzdelávaním podľa biblického učenia. Ďakujeme za (podľa vtedajších nariadení Úradu pre veci cirkevné) ilegálne organizované stretnutia pracovníkov v cirkvi na povzbudenie viery. Ďakujeme za statočných prednášateľov zo zahraničia, ktorí tajne prinášali Tvoje Slovo a kresťanskú literatúru, učili budúcich misijných pracovníkov, hoci vedeli, že ak by ich zadržali, znamenalo by to tri roky väzenia u nás. Ďakujeme, že Tvoja láska vyháňa každý strach.

ŠTVRTOK 18.5.2023

VYZNÁVAME OTROCTVO A MANIPULÁCIU AKO HRIECH

*Lebo vy ste povolani pre slobodu, bratia, len nedávajte slobodu
za príležitosť telu! Gal. 5,13.*

Marx tvrdil, že príčinou zotročenia ľudí je kapitalizmus, a preto treba tento prehnutý systém zvrhnúť (revolúciou). Potom bude nasledovať prechodné obdobie **diktatúry proletariátu**, potom pomínú vojny, revolúcie a nastane láska a mier. Komunizmus bol systémom, v ktorom sú práve manipulácia a zotročenie priamymi

prostriedkami pre získanie moci. Manipulácia vzbudzuje väčšinou všeobecný strach a **strach** je dokonalým nástrojom každého zotročovania. Stačí pohroziť človeku odobratím detí, zničením rodiny, cti, stratou zamestnania alebo večného zatratenia a zastrašená osoba sa vôli tyrana radšej podvolí. Základnou črtou zotročovania je **vynucovania si poslušnosti násilím**, onálepkovaním a trestaním všetkých, ktorí sa nepodvolili vopred pripravenému „programu“. Zdegradovaný človek je **odstavený spoločensky**, jeho dobré vlastnosti sú úmyselne skresľované, chyby zveličované a podfarbené rôznymi klamstvami, aby sa cieľene vypestoval voči takému individuu odpor. Toto všetko sa samozrejme deje so zreteľom na dobro spoločnosti. Každý manipulátor dáva všetkým svojim podriadeným rád pocítiť, kto je autoritou.

Komunizmus mnohým svojim občanom zhabal majetok a mnohých uväznil. Cieľom Akcií K a K2 (kláštory) a R (rehoľníčky) bolo **skonfiškovanie budov** kláštorov (na Slovensku bolo na jar 1950 do 100 mužských a vyše 165 ženských), zlikvidovanie rehoľných komunít na ich historických a tradičných miestach (v tom čase bolo na Slovensku vyše 1 000 rehoľníkov a vyše 4 250 rehoľných sestier). Mnohých z nich pozvážal do tzv. centralizačných kláštorov (v skutočnosti to boli **väznice** s väzenským režimom). V nich vykonávali nútené práce a bol vyhradený čas na politickú prevýchovu. Komunikácia s vonkajším svetom bola úplne vylúčená, alebo sa obmedzovala na minimum. Skonfiškované budovy boli určené pre socialistické organizácie, armádu, Zbor národnej bezpečnosti, školstvo, rôzne ústavy. Po obsadení kláštorov boli nešetrným zaobchádzaním zničené knižnice a rozkradnuté mnohé vzácne rukopisy, tlače, obrazy a nábytok. Samotné budovy získali najmä krajské a miestne národné výbory, rôzne administratívne úrady, telovýchovné spolky, detské domovy a pod. V správe pre politický sekretariát ÚV KSČ, ktorá bilancovala získané

materiálne hodnoty, bol výsledok akcie označený za najväčší majetkový presun od privlastnenia majetku Nemcov, „znárodnenia“, a pozemkovej reformy. Inak povedané, **rozsahom išlo o tretiu najväčšiu krádež od roku 1945.**

Gréckokatolícku cirkev na 18 rokov natvrdo zrušili (Akcia P – pravoslavizácia), duchovných väznili a mučili a aj po obnove v roku 1968 bola naďalej v nemilosti režimu. Nenávisť voči gréckokatolíckej cirkvi síce zúrila na našom území už pred osudným rokom 1950, no skutočné okovy jej štátna moc nasadila až po komunistickom prevrate.

Už v r. 1949 vstúpil do platnosti *Zákon o hospodárskom zabezpečení cirkví štátom* – teda štátna vrchnosť pod vedením KSČ urobila z duchovných, farárov, biskupov štátnych zamestnancov. Dostali od štátu plat, ale mohli byť aj veľmi ľahko zbavení funkcie v cirkvi. Do funkcií v cirkvi boli ustanovení ľudia, ktorých si štátna vrchnosť vybrala podľa svojich kritérií.

Evanjelická cirkev Augsburského vyznania sa proti tomu rozhodne postavila, ale zákon bol napriek tomu schválený. Okrem chrámu a fary bol skonfiškovaný všetok ostatný majetok (sirotince, diakonické domovy, nemocnice, cirkevný majetok). Prišli vyšetrovacie väzby - roky väzenia pre farárov a biskupov. Hoci prezident Zápotocký pri nástupe v r. 1953 udelil amnestiu, ktorou sa dostali na slobodu väzni pre Božie Slovo, namiesto nich boli šikanovaní, zaistení a uväznení ďalší veriaci – lebo vraj *učia deti a mládež o Bohu, a tak kazia budúcnosť komunizmu.*

Akcia B bola vyvrcholením predchádzajúcich pokusov **vyčistiť mestá od nežiaducich ľudí.** Štátna moc celú akciu prezentovala ako riešenie naliehavej bytovej otázky. Na Slovensku muselo **svoje domovy** v rokoch 1952 až 1953 opustiť 1 046 rodín. Najlepšie byty

a domy, tzv. triedy A, dostali najvyšší predstavitelia strany a štátnej bezpečnosti. Nasledovali zamestnanci štátnych inštitúcií, a až byty kategórie D dostali ľudia, ktorí ich potrebovali. Hoci *Zákon č. 312/1992 Z. z.* a jeho novela *č. 492/1992 Z. z.* otvorili cestu rehabilitácii a odškodneniu očisty miest, prakticky však znamenali zdĺhavé dokazovanie pravdy pred súdmi, čo znamenalo obrovské sklamanie a frustráciu postihnutých ľudí.

V mentalite národa ešte stále zostalo z čias otroctva komunizmu to, že akosi podvedome **hľadáme nového vodcu**, ktorý by za nás všetko vyriešil. Inklinujeme k tomu vybrať si toho, kto nám viac sľúbi a nepozerala sa až tak na jeho skutočné hodnoty a charakter. **Nízke sebavedomie** národa, pocit vlastnej nedostatočnosti a neschopnosti napriek nádhernému dedičstvu národa je taktiež priamym dôsledkom otroctva. Z ťažko dosiahnuteľného sna o materiálnom zabezpečení a klamlivého ideálu o možnosti triednej rovnosti sa však časom zrodila **závisť**. Následkami otroctva sú tiež neprajnosť, nepriebojnosť, submisívnosť, spochybňovanie vlastných kvalít, reptanie, korupcia, neschopnosť sa rozhodovať a stáť na vlastných nohách. Dnes sme v dôsledku rozbitia hodnotového systému komunistickým režimom otrokmi iných ľudí (ak máme z nich strach) alebo vecí – **materializmu, konzumu, návykových látok, práce** a pod., pretože sloboda začína v srdci. **Strach z človeka** (Čo si o mne ľudia pomyslia?) môže viesť k tomu, že sa vzdávame aj vlastných hodnôt, alebo neurobíme veci, ktoré sú dobré a potrebné.

MODLITBA POKÁNIA

Otče, odpusti nám a našim otcom, že sme kontrolovali, manipulovali, a tak zotročovali druhých ľudí. Odpusť nám, že sme podporovali klientelizmus a rodinkárstvo, a tým manipulovali

výber ľudí na zodpovedné pozície. Odpusti nám, že sme presadzovali *diktatúru proletariátu*, že sme si vydobýjali poslušnosť násilím. Odpusť nám, že sme degradovali spoločensky nepohodlných ľudí a donútili ich odšťahovať sa. Odpusť nám našu závišť. Odpusť nám krádeže majetku týchto ľudí a ich väznenie alebo násilné vysťahovanie z ich domovov. Odpusť nám, že sme našu záchranu a riešenie problémov hľadali v človeku a nie v Tebe. Odpusť nám strach z človeka. Odpusť nám, že sme rozbili kresťanské hodnoty v spoločnosti a že sme povýšili materializmus, konzum, prácu, že sme boli ustarostení o svoj život...

ZRIEKNUTIE SA KLAMSTVA A PREHLÁSENIE PRAVDY

Odmietame a zriekame sa klamstva: Manipulácia s druhými je v poriadku. A vyznávame: **Manipulácia je zlá. Lebo odbojnosť je (ako) hriech čarodejníctva, svojvoľnosť je (ako) hriech modlárstva. Pretože si pohrdol Pánovým Slovom, zavrhne ťa, nebudeš kráľom!**"
1. Sam. 15,23

Odmietame a zriekame sa klamstva: Treba sa báť autorít, kvôli zneužitiu moci. A vyznávame: **Autorita vedie a chráni. Lebo vládarov sa nemusí báť ten, kto robí dobre, ale ten, kto robí zle. Chceš sa nebáť moci? Rob dobre a dostaneš od nej pochvalu.** Rim. 13,3.

Odmietame a zriekame sa klamstva: Zodpovednosť za nás nesie štát. A vyznávame: **Každý je zodpovedný za svoj život. A tak každý z nás sa bude Bohu zodpovedať za seba.** Rim. 14,12; *On odplatí každému podľa jeho skutkov...* Rim. 2,6.

Odmietame a zriekame sa klamstva: Štát sa postará. A vyznávame: **Nebeský Otec sa stará o každého človeka a pozýva ho spolupracovať s Ním. Občan je svojprávny a schopný samostatnosti. Nenapodobňujte ich; ved'váš Otec vie, čo potrebujete,**

prv, ako by ste ho prosili. Mat 6,8; Zlož svoju starosť na Pána a On ťa zachová; a nikdy nedopustí, aby bol spravodlivý zmietaný. Ž. 55,23.

Odmietame a zriekame sa klamstva: Vedúcu úlohu v štáte má robotnícka trieda. A vyznávame: **Vladár má byť múdry a vzdelaný bez ohľadu na to, z akej triedy pochádza.** *Základom poznania je bázeň pred Pánom, (len) blázni pohrdajú múdrosťou a nácvikom. Prísl. 1,7; Vladár, ktorý nemá rozumnosti, (býva) veľký vydierač, (no iba) ten, kto nenávidí nestatočný zisk, bude dlho žiť. Prísl. 28,16.*

Odmietame a zriekame sa klamstva: Drž hubu a krok. A vyznávame, že **budeme slobodne hovoriť pravdu a žiť podľa nej.** *Dávajte si teda veľký pozor, ako máte žiť: nie ako nemúdri, ale ako múdri. Ef. 5,13; Ale toto sú príklady, ktoré máte zachovávať: Hovorte každý pravdu svojmu bližnému, majte naozaj spravodlivé súdy vo svojich bránach. Zach. 8,16.*

Odmietame a zriekame sa klamstva: Zmysel života a záchrana je v práci. A vyznávame: **Zmysel života je vo vzťahu s Bohom.** *Lebo spasení ste milosťou skrze vieru; a to nie je z vás, je to Boží dar: nie zo skutkov, aby sa nik nevystatoval. Ef. 2,8-9.*

VĎAČNOSŤ

Nebeský Otče, ďakujeme Ti za všetkých ľudí, ktorí boli vo funkciách a predsa nezneužívali svoje postavenie. Ďakujeme Ti za ich charakterové vlastnosti – ich hľadanie pravdy a spravodlivosti, za kresťanskú výchovu z minulosti, ktorá im svietila. Ďakujeme Ti tiež za ľudí, ktorí sa nedali zlomiť, hoci sami trpeli prenasledovaním, nasledovali príklad Pána Ježiša a modlili sa za tých, ktorí ich prenasledovali (Mt. 5,44), dobrorečili a nezlorečili (Rim. 12, 24). Ďakujeme Ti za tých, ktorí keď nemohli zvestovať Tvoje Slovo na jednom mieste, odišli na iné (Mat. 10,23) a tam neúnavne svietili

dalej. Ďakujeme za roľníkov – za tých gazdov, ktorí naučili Rómov veriť (Bohu a Jeho láske) a pracovať. Ďakujeme, že *keď boli títo gazdovia označení za kulakov a museli odovzdať polia a majetok do roľníckeho družstva a vysťahovať sa, vtedy aj Rómovia plakali s nimi*. Ďakujeme za všetky svedectvá o ľuďoch, ktorí sa nenechali zotročiť v srdci, a tak zostali slobodní aj vo väzení. Ďakujeme, že v utrpení mnohí objavili zmysel Tvojho utrpenia...

PIATOK 19.5.2023

VYZNÁVAME STRACH AKO HRIECH

Nebojte sa tých, čo zabíjajú telo, ale dušu zabiť nemôžu. Skôr sa bojte toho, ktorý môže dušu i telo zahubiť v pekle! Vy máte aj všetky vlasy na hlave spočítané. Nebojte sa teda! Mt. 10,28-30. Prečo ste predesení a prečo vám srdcia zachvacujú také myšlienky? ... Dotknite sa ma! Lk. 24/38-39.

Obdobie komunizmu bolo pre rozmach pôsobenia strachu dokonalou živnou pôdou, napokon ako pri všetkých diktatúrach, aj tu sa poslušnosť vyžadovala zastrašovaním. Diabol je veľkým manipulátorom, a práve zastrašovanie používa ako nástroj získavania moci nad ľudským pokolením. Rád vzbudzuje v človeku **beznadej**, bezmocnosť, zúfalstvo a strach prinášajúci fyzické aj **psychické utrpenie**. Predstavitelia moci pôsobili na ľudí verejnými vykonštruovanými procesmi, aby si každý uvedomil, čo ho čaká, ak sa vzoprie. ŠTB (Štátna tajná bezpečnosť) pracovala s ľudským strachom veľmi aktívne: sledovaním, vyhrážaním, domovými prehliadkami, mučením. Toto všetko sa dialo s jediným cieľom, a to s cieľom upevnená moci Komunistickej strany.

50. roky a začiatok 60. rokov 20. storočia boli najdrastickejším obdobím komunistického režimu. Boli charakteristické **perzekúciami** takmer všetkých vrstiev spoločnosti a vykonštruovanými súdnymi procesmi. Na Slovensku bolo v tomto období protiprávne odsúdených viac ako 71 000 ľudí na súhrnne viac ako 85 000 rokov väzenia. V celom Československu bolo popravených za tzv. protištátné činy 250 ľudí, do 500 ľudí zahynulo na hraniciach pri úteku, do 600 ľudí zavraždili vyšetrovatelia ŠTB pri výsluchoch, 8 000 väzňov režimu zahynulo v baniach, vo väzniciach a lágroch. Ďalších 400 000 ľudí ušlo alebo bolo vyhnaných z republiky. Mnohé obete režimu boli bez súdu väzené v pracovných táborech, v pomocných technických práporoch (PTP), im a ich rodinným príslušníkom bol znemožnený prístup k vzdelaniu i spoločenskému uplatneniu.

MODLITBA POKÁNIA

Otče, odpusť nám a našim otcom, že sme sa báli človeka a nedôverovali Ti, že Ty si mocný nás vytrhnúť z moci nepriateľa. Odpusť nám a našim otcom zastrašovanie, vykonštruované súdne procesy, zasahovanie do súkromia, prenasledovanie, väznenie a smrť mnohých ľudí. Odpusť nám a našim otcom, že sme spôsobovali utrpenie jeden druhému, odpusť nám našu deštruktívnu kritiku. Prosím, pomôž nám jeden druhého sa nebáť, opäť si dôverovať, a navzájom sa povzbudzovať...

ZRIEKNUTIE SA KLAMSTVA A PREHLÁSENIE PRAVDY

Odmietame a zriekame sa klamstva: Ohrozuje nás triedny nepriateľ. A vyznávame: **Nemusíme sa báť. Ved' On sám povedal, že nám umožní, aby sme po vyslobodení z rúk nepriateľov slúžili Mu bez strachu vo svätosti a v spravodlivosti pred Jeho tvárou po všetky naše dni.**" Lk. 1,74-75. *Nezanechám ťa, ani neopustím. Preto smelo môžeme*

povedať: Pán mi pomáha, nebudem sa báť; čože mi urobí človek?"
Hebr. 13,5-6. *Lebo nás nečaká zápas s krvou a telom, ale s kniežatstvami a mocnosťami, s vládcami tohoto temného sveta, so zloduchmi v ponebeských oblastiach.* Ef. 6,12.

Odmietame a zriekame sa klamstva: Musíme ľudí strážiť, sledovať a kontrolovať. Proti tomu vyznávame: **Môžeme ľuďom dôverovať.**
Pán je Duch a kde je Pánov Duch, tam je sloboda. 2Kor. 3,17.

Odmietame a zriekame sa klamstva: Skry sa v dave! A vyznávame:
Boh hovorí: Buď svetlom a sviet! *Ani lampu nezažnú a nepostavia pod nádobu, ale na svietnik, aby svietila všetkým, čo sú v dome. Nech tak svieti vaše svetlo pred ľuďmi, aby videli vaše dobré skutky a oslavovali vášho Otca, ktorý je na nebesiach.* Mt. 5,15-16.

VĎAČNOSŤ

Ďakujeme Ti, Pane Ježišu, že si nám dal príklad, ako žiť na úzkej ceste života s Tebou. Ďakujeme Ti za ľudí viery, ktorí si čítali Sväté Písmo, počúvali a učili sa Božie Slovo, zotrvali v spoločenstve a na modlitbách aj v tomto ťažkom čase. Ďakujeme, že v nebezpečenstvách od pohanov, od vlastnej rodiny, v nebezpečenstvách medzi falošnými bratmi, v námahe a lopote, často bez spánku, o hlade a smäde, často v pôstoch, v chlade a v nahote (2.Kor. 11,23-27) vytrvali, a verne Ťa nasledovali. Ďakujeme, že hoci trpeli spolu s väzňami, s radosťou znášali, keď ich obrali o majetok, lebo vedeli, že majú lepší a trvalejší majetok (Žid. 10,34). Nepomýlilo ich ani väzenie za pravdu evanjelia, ani rozchvátanie majetku, ani utrpenie v medziľudských vzťahoch, neprestali v Teba dúfať, nepohoršili sa ani v údolí tieňov smrti. Ďakujeme, že zostali svetlom a soľou. Ďakujeme za verných rodičov, ktorí neprestali viesť svoje deti k živej viere napriek prísnemu pokarhaniu autorít, že tým *robia svojim deťom zle.* Ďakujeme,

že napriek vyhrážkam, že ich deti nevezmú na preferovanú školu, predsa dúfali v Teba ako najvyššiu autoritu, ako Toho, ktorý má posledné slovo.

SOBOTA 20.5.2023

VYZNÁVAME NESPRAVODLIVOSŤ AKO HRIECH

Podľa toho sa dajú spoznať Božie deti a deti diabla: Ten, kto nekoná spravodlivo, nie je z Boha; ani ten, kto nemiluje svojho brata.

1. Jn. 3,10. Neprekrúcaj právo, nehľad' na osobu, neprijímaj úplatok, lebo úplatok zaslepuje oči múdrych a prevracia reči spravodlivých.

Dt. 16,19:

Okrem individuálnych krívd, ktorých následky postihujú rodiny, významne zasahujú do našich životov aj **krivdy** vykonané predstaviteľmi národa. Násilná smrť niektorých čelných predstaviteľov krajiny, **korupcia**, klientelizmus, podplácanie súdov a iných vyššie postavených orgánov, osôb na vplyvných miestach, sa pred Božou tvárou rovnako pokladá za nespravodlivosť, pretože znemožňuje všetkým, ktorí chcú čestne v danej veci uspieť. Nespravodlivosť sa týka aj vybavovania, teda **protektie** prestížnych škôl, zamestnania, lekárskej starostlivosti, bývania, atď... Toto všetko je prejavom pyšnej samospravodlivosti, keď situáciu berieme do vlastných rúk a chceme nečestným spôsobom získať osobné výhody na úkor slabších. V Božích očiach však účel nikdy nesvätí prostriedky. **Ohováraním, osočovaním, tvrdou kritikou, krivými nepravdivými výpoveďami o iných** taktiež vzniká krivda. V období komunizmu došlo k mnohým krivdám – krádežiam majetku, pracovných pozícií, postavenia a cti. Nespravodliví však *nezdedia Božie kráľovstvo* (1. Kor. 6,7-9), nebudú mať k nemu prístup. Naopak, mnoho vládze *modlitba spravodlivého* (Jk 5,16). „A Boh

pokoja, ktorý na základe krvi večnej zmluvy vyviedol z mŕtvych veľkého Pastiera oviec, nášho Pána Ježiša, nech vás zdokonalí v každom dobrom skutku, aby ste plnili Jeho vôľu, a nech v nás koná, čo sa Jemu páči skrze Ježiša Krista. Jemu nech je sláva na veky vekov. Amen“ (Žid. 13,20-21).

MODLITBA POKÁNIA

Otče, odpusť nám a našim otcom, že sme konali nespravodlivo voči svojim blíždym. Odpusť nám, že sme prijímali nespravodlivé zákony (Iz. 10,1). Odpusť nám, že sme kradli v práci, kradli pozemky, korumpovali vplyvných ľudí, podporovali klientelizmus, vybavovali si protekciu a nečestným spôsobom získavali rozličné výhody. Odpusť nám, že sme ohovárali a osočovali iných, krivo o druhých vypovedali, a tak ničili ich česť a postavenie. Vo svojom Slove hovoríš (2. Kron. 7,14), že keď uzavrieš nebesia a nebude dažďa, keď prikážeš kobyľkám spustošiť zem, keď pošleš na svoj ľud mor a Tvoj ľud, pomenovaný po Tebe, sa pokorí, bude sa k Tebe utiekať a odvráti sa od svojich zlých ciest, vypočuješ ho z nebies, odpustiš mu jeho hriech a jeho zem uzdravíš. Otče, pokorujeme sa pred Tebou, prosíme, odpusť nám náš hriech a uzdrav našu zem...

ZRIEKNU Tie SA KLAMSTVA A PREHLÁSENIE PRAVDY

Odmietame a zriekame sa klamstva: Kapitalizmus je zlo. A vyznávame: **Poctivé podnikanie je požehnané.** *Lebo koreňom všetkého zla je láska k peniazom; niektorí po nich pachtili, a tak zablúdili od viery a spôsobili si mnoho bolestí.* 1.Tim. 6,10; *Pán zošle požehnanie na tvoje zásobárne a na všetky práce tvojich rúk a požehná ťa v krajine, ktorú ti dá Pán, tvoj Boh.* Dt. 28,8.

Odmietame a zriekame sa klamstva: Pracovať pre štát sa musí zadarmo (zväzáci, brigády...). A vyznávame: **Práca má byť**

po zásluže ohodnotená. *Ved' Písmo hovorí: "Mlátiacemu volovi nezaviažeš papuľu" a "Robotník si zaslúži svoju mzdu."* 1.Tim. 5,18; ...ani kapsu na cestu si neberte, ani dvojce šiat, ani obuv, ani palicu, lebo robotník si zaslúži svoj pokrm. Mt. 10,10.

Odmietame a zriekame sa klamstva: Kto nekradne, okráda svoju rodinu. A vyznávame: **Krádež je zlo.** *Nepokradneš!* Ex. 20,15. *O život bezúhonných sa stará Pán a ich dedičstvo trvá naveky.* Ž. 37,18.

Odmietame a zriekame sa klamstva: Súkromné vlastníctvo je zlé. A vyznávame: **Boh rozdeľuje dary, ako sám chce.** ...*lež pamätaj na Pána, svojho Boha, ktorý ti dáva silu nadobúdať bohatstvo, aby dodržal zmluvu, ktorú odprisahal tvojim otcom, ako je to dnes.* Dt. 8,18; *Jeho pán mu povedal: "Správne, dobrý a verný sluha; bol si verný nad málom, ustanovím ťa nad mnohým: vojdí do radosti svojho pána."* Mt. 25,21.

Odmietame a zriekame sa klamstva: Všetci by mali mať rovnako. A vyznávame: **Každý má podľa obdarovania.** *Ale každý z nás dostal milosť podľa miery, akou nás obdaroval Kristus.* Ef. 4,7.

Odmietame a zriekame sa klamstva: Šľachta a podnikatelia vykorisťujú ľud. A vyznávame: **Podnikatelia vytvárajú pracovné miesta a pomáhajú rozvoju krajiny.** *Ruka usilovných bude vládnuť, ale lenivosť vedie k nútenej práci.* Pr. 12,24.

Odmietame a zriekame sa klamstva: Musím ohovárať a udávať, aby som prežil v systéme. A vyznávame: **Nebudem udávať svojho blížneho,** pretože je napísané: Mt. 12,37; *Nevysloviš krivé svedectvo proti svojmu blížnemu!* Dt. 5,20. *Muž zlého jazyka sa neudrží na zemi, násilníka stihne náhla skaza.* Ž. 140,12. *Smrť (priam tak) ako život (býva) v moci jazyka a tí, čo radi (obracajú) ním, budú sa živiť jeho*

ovocím. Pr. 18,21. Lebo podľa svojich slov budeš ospravedlnený a podľa svojich slov budeš odsúdený."

Odmietame a zriekame sa klamstva: Dohody so zlom ma zachránia. A vyznávame: **Zmluvy so zlom vedú k záhube.** *Neuzavrieš s nimi ani s ich bohmi zmluvu! Ex. 23,32. Vaša zmluva so smrťou bude zrušená, vaša dohoda s podsvetím neobstojí. Keď na vás príde plieskajúci bič, budete ním ubití.* Iz. 28,19.

Odmietame a zriekame sa názoru, že krivda je v poriadku. A vyznávame, že **krivda je bezprávie.** *Kto dáva priechod pravde, oznamuje spravodlivosť, ale falošný svedok hovorí lži.* Pr. 12,17.

Odmietame a zriekame sa klamstva: Účel svätí prostriedky. A vyznávame, že **cesta k cieľu je rovnako dôležitá ako cieľ.** *Ale spoľahni sa na Pána a dobre rob a budeš bývať v svojej krajine a tešiť sa z bezpečia.* Ž. 37,3. *Ale vaša reč nech je "áno - áno", "nie - nie". Čo je navyše, pochádza od Zlého.* Mt. 5,37.

Odmietame a zriekame sa klamstva: Všetko patrí všetkým. A vyznávame: **Pánovi patrí všetko.** *Pánova je zem i všetko, čo ju naplňa, okruh zeme aj tí, čo bývajú na ňom.* Ž. 24,1.

VĎAČNOSŤ

Otče, ďakujeme Ti za bratov, ktorí v utrpeniach, s vierou, rástli k dokonalosti, lebo verili: „Spolu s Kristom ukrižovaný som a žijem už nie ja, ale žije vo mne Kristus" Gal 2,20. Ďakujeme, že krivdy komunistického režimu a správanie sa ľudí pomýlených marxisticko-leninskou ideológiou niesli pokorne, s láskou sa modlili aj za tých, čo im krivdili. Ďakujeme za tých, ktorí konali dobré skutky, dávali aj z posledného, a tak sa stali Tvojimi vernými svedkami a dobrým príkladom pre svoje deti, aj keď sami boli režimom obratí

o postavenie, povest', česť a majetok. Ďakujeme za ich postoj vďačnosti v dobrom aj v zlom, v svetlých aj temných chvíľach.

NEDEĽA 21.5.2023

VYZNÁVAME NEČISTOTU AKO HRIECH

Blahoslavení čistí srdcom, lebo oni uvidia Boha. Mt. 5,8.

V *Komunistickom manifeste* Marx napísal, že jeho cieľom je nielen zrušiť všetky náboženstvá ale aj všetku morálku. Potom bude totiž **všetko dovolené**. Keď Boh hovorí o čistote ľudského srdca, nemá na mysli výhradne sexuálne hriechy, ale celé myslenie človeka, jeho hodnoty a rozhodnutia. Marx vo svojom diele úplne vedome predkladá svojim čitateľom morálnu špinu. Niet sa čo diviť, že niektorí jeho žiaci, komunisti, nútili väzňov jesť vlastné výkaly a piť vlastný moč. Richard Wurmbrandt popisuje praktiky mučenia, nesúce znaky satanistických rituálov, ktorých cieľom bolo **zanečistiť ľudské srdce a donútiť ho k rúhaniu**. Socializmus, starostlivosť o proletariát, humanizmus – to bola iba dymová clona, píše Wurmbrandt.

V dobe ruskej revolúcie sa láska, dobrá vôľa alebo zdravé emócie považovali za niečo nízke a spiatočnícke. Dievčatá sa hanbili za svoju nevinnosť a muži za svoju vernosť. Skazenosť bola považovaná za dobrý vkus a znamenie správneho spôsobu myslenia. Tieto témy spracovali noví spisovatelia, ktorí sa zrazu objavili na scéne. Ľudia objavili **neresti a perverziu** a dávali dobrý pozor, aby ich nikto nepovažoval za nemravných.

V snahe dosiahnuť absolútnu slobodu sa človek vrhol do nemorálnych vzťahov, hedonistických zážitkov, nehľadiac pritom

na následky svojich činov. Heslom sa stalo „**Užiť si tu a teraz**“ Skúšame, kam až môžeme zísť a čo všetko si môžeme dovoliť. Nečisté srdce sa správa pokrytecky, obviňuje Boha, prekrúca Boží zákon, túži po obdive a pozornosti, a chce mať veci pod kontrolou, lebo neverí v Boží zásah ani Jeho lásku.

MODLITBA POKÁNIA

Otče, odpusť nám a našim otcom, že sme nestrážili čistotu svojho srdca. Odpusť nám, že sme sýtili svoju myseľ nerestami a prevrátenosťou, a tiež viedli iných k hriechu. Odpusť nám, že sme ohýbali Boží zákon a správali sa pokrytecky. Odpusť nám, že sme sa oddali spôsobu života „užiť si tu a teraz“ a vstúpili aj do nemorálnych vzťahov. Odpusť nám, že sme zneužili médiá a sociálne siete na šírenie prevrátených hodnôt a hriechu. Odpusť nám, že sme chceli mať veci pod vlastnou kontrolou. Odpusť nám, že sme chodili podľa rady bezbožných, stáli na ceste hriešnikov a sedeli v kruhu posmievačov (Ž. 1,1). Stvor v nás čisté srdce a obnov v nás priameho ducha. Nezavrňni nás od seba, ani neodním svojho Svätého Ducha. Vráť nám radosť z Tvojej spásy a podopri nás duchom poslušnosti a veľkej ochoty. (Ž. 51, 12-14).

ZRIEKNU Tie SA KLAMSTVA A PREHLÁSENIE PRAVDY

Odmietame a zriekame sa klamstva: Život je na to, aby sme si ho užili tu a teraz. A vyznávame: **Dal si nám život, aby sme milovali Teba, ako Ty miluješ nás – celú večnosť.** *Bojoval som dobrý boj, beh som dokonal, vieru som zachoval. Za týmto mi je odložená koruna spravodlivosti, ktorú mi dá Pán...2. Tim. 4,7-8; My vieme, že sme prešli zo smrti do života, lebo milujeme bratov. Kto nemiluje, ostáva v smrti. 1.Jn. 3,14.*

Odmietame a zriekame sa klamstva: Žiť bez Božieho zákona znamená žiť v slobode. A vyznávame: **Tvoje Slovo oslobodzuje k skutočne naplnenému životu.** *Blahoslavený muž, ktorý ... má záľubu má v zákone Hospodinovom, o Jeho zákone rozjíma dňom i nocou. Bude ako strom zasadený pri vodných tokoch, čo dáva ovocie vo svojom čase, jeho lístie nevädne a všetko, čo bude robiť, podarí sa mu.* Ž 1,1-3.

Odmietame a zriekame sa klamstva: Všetko je dovolené. A vyznávame: **Hrešiť znamená míňať cieľ.** *Dbajte teda dôkladne na to, ako si počínate, nie ako nemúdri, ale ako múdri.* Ef. 5,15; *Múdri zdedia slávu, kým hlupáci si odnesú hanbu.* Prísl. 3,35; *Odplatou za hriech je smrť, ale Božím darom z milosti je večný život v Kristovi Ježišovi, našom Pánovi.* Rim. 6,23.

Odmietame a zriekame sa klamstva: Byť morálne skazený je normálne. A vyznávame: **Normálne, dobré a správne je to, čo Nebeský Otec považuje za normálne, dobré a správne.** *Láska nech je nepokrytecká. Nech sa vám oškliví zlé a pridržajte sa dobrého.* Rim. 12,9; *A za to sa modlím, žeby vaša láska ešte viac a viac rástla pravou známosťou a každým vnímaním, aby ste boli schopní posúdiť, čo je dobré a čo nie, aby ste boli čisti a prostí úhony na deň Kristov, naplnení ovocím spravodlivosti, doneseným skrze Ježiša Krista, na slávu a chválu Božiu.* Fil. 1/9-11.

VĎAČNOSŤ

Ďakujeme Ti, Nebeský Otče, že ak vyznávame svoje hriechy, Ty si verný a spravodlivý, aby si nám odpustil naše hriechy a očistil nás od každej nepravosti (1. Jn. 1,9). Ďakujeme Ti, Pane Ježišu, že si nás Tvojou obeťou na kríži draho vykúpil pre večný život.

Ďakujeme, že Tvoja krv nás očisťuje od každého hriechu a prevrátenosti (1. Jn. 1,7). Ďakujeme Ti, Duchu Svätý, za Tvoje Slovo, ktoré je naším radcom (Ž. 119,24), oživuje nás (Ž. 119,50), je sviecou našej nohe (Ž. 119,105), keď hľadáme kadiaľ ísť. Ďakujeme, že keď konáme podľa Tvojho Slova, budeme žiť v slobode (Ž. 119,44-45). Ďakujeme Ti Otče, Synu i Duchu Svätý, že sme smeli aj v minulom režime mať Tvoje vedenie, Tvoju prítomnosť, Tvoju ochranu, že sme aj vtedy mali čisté Slovo Pravdy, Božie Slovo, ktoré nás potešovalo a svietilo nám na cestu.

Prosíme si pokorné a poslušné srdce, smelosť a odvahu byť Tvojimi vernými svedkami v tejto dobe, a zachovávať Tvoje Slovo. Upevni nás na vnútornom človeku vo svojej láske a veď nás cestou večnosti, až kým si po nás neprídeš...

Otče náš,

*ktorý si na nebesiach,
posväť sa meno Tvoje,
príd' kráľovstvo Tvoje,
bud' vôľa Tvoja ako v nebi, tak i na zemi.*

*Chlieb náš každodenný daj nám dnes
a odpusť nám naše viny, ako aj my odpúšťame našim vinníkom.
A neuved' nás do pokušenia, ale zbav nás Zlého.*

Lebo Tvoja je kráľovstvo, i moc i sláva na veky vekov.

Amen.

POUŽITÁ LITERATÚRA

1. BELEŠ, A. (Nov. 2020): Nemorálnosť a protiprávnosť totalitného režimu založeného na komunistickej ideológii – zákonné vyjadrenie. Dostupné na: https://comeniusblog.flaw.uniba.sk/2020/11/17/nemoralnost-a-protipravnost-totalitneho-rezimu-zalozeneho-na-komunistickej-ideologii-zakonne-vyjadrenie/#_ftn19
2. ČESKÉ ORLY. Zrieknutie sa dedičstva komunizmu. Konferencia v Mariánskej pri Jáchymove, ČR, 23.- 30.7.2022.
3. ECAV NA SLOVENSKU. (Feb. 20223). Vyhlásenie ERC k 75. výročiu nástupu komunizmu k moci. Dostupné na: <https://www.ecav.sk/aktuality/spravodajstvo/vyhlasenie-erc-k-75-vyrociu-nastupu-komunizmu-k-moci>
4. HEČKOVÁ, I. (Sept. 2020). Totalitné kladivo na cirkev: nový seriál Aktuality.sk o pokuse komunistov zlikvidovať rehoľníčky. Dostupné na: <https://www.aktuality.sk/clanok/720594/november-89-reholne-sestry-klastery-akcia-r-komunisti-cirkev-nabozenstvo/>
5. HEČKOVÁ, I. (Okt. 2019). Komunisti sa ich snažili zlikvidovať troma spôsobmi. Nezlomili ich. Dostupné na: <https://www.aktuality.sk/clanok/733741/komunisti-sa-ich-pokusili-zlikvidovat-troma-sposobmi-nezломili-ich/>
6. HEČKOVÁ, I. (Nov. 2020). Noc, keď sa komunisti priblížili barbarom. Dostupné na: <https://www.aktuality.sk/clanok/742151/noc-ked-sa-komunisti-svojimi-cinmi-priblizili-barbarom/>
7. HEČKOVÁ, I. (Mar. 2021). Pred 70 rokmi začalo 40-ročné vyhnanstvo pre stovky žien. Dostupné na: <https://www.aktuality.sk/clanok/817735/pred-70-rokmi-sa-zacalo-40-ročne-vyhnanstvo-pre-stovky-zien/>
8. LÁNÍK, J. (Máj 2023). Historie a druhy vojenských přísah. Dostupné na <https://acr.army.cz/scripts/detail.php?id=6766>
9. MERRIAM-WEBSTER.COM (Apr. 2023) Communism. Dostupné na: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/communism>

10. MIKLOŠKO, F., SMOLÍKOVÁ, G., SMOLÍK, P. (eds.): Zločiny komunizmu na Slovensku. 1948-1989. I. diel. Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov, 2001.
11. VICENOVÁ, M.: Temné duchovné dedičstvo komunizmu. Vydavateľstvo Oáza Michala archanjela, Nitra, 2018.
12. PRUSÁK, J.: Teória práva. Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK, Bratislava, 2001.
13. SLOVENSKÁ BIBLICKÁ SPOLOČNOSŤ (Apr. 2023). Dostupné na: <https://biblia.sk/citanie/seb/mt/1>
14. ÚSTAV PAMÄTI NÁRODA (Mar. 2023). Dostupné na: <https://www.upn.gov.sk/>.
15. ÚRAD VLÁDY SR (Feb. 2023). Komuniké – Vyhlásenie vlády Slovenskej republiky k februárovému prevratu v roku 1948. Dostupné na: <https://www.vlada.gov.sk/komunike-%E2%80%93-vyhlasenie-vlady-slovenskej-republiky-k-februarovemu-prevratu-v-roku-1948/>
16. WURMBRANDT, R.: Marx a Satan. Stefanos, 2018.
17. ZÁKON č. 125/1996 Z. z. o nemorálnosti a protiprávnosti komunistického systému.